

Plaatselijke aanduiding bouwhistoriemonument

Papengas 4

Aanwijzingsbesluit

n.t.b

ID-code

2842

Redengevende omschrijving van het bouwhistoriemonument

KORTE BOUWGESCHIEDENIS

Na een stadsbrand in 1265 vond er een herstructurering plaats waarbij de parcellering van de hoek van de Lange Hezelstraat en de Papengas die nu nog herkenbaar is ontstond. Met name langs de Lange Hezelstraat is nog een deel van de Middeleeuwse stadsstructuur bewaard gebleven. Deze straat was de centrale as, waarlangs koopmanshuizen stonden.

Tijdens de stadsbrand van 1534 brandde het grootste deel van de toenmalige houten huizen op de Papengas opnieuw af. Direct hierna werd een groot deel van de bebouwing herbouwd. Dit betrof ook Papengas 4, zo blijkt uit de houtconstructie die wordt gedateerd op de periode van vlak na deze brand. Destijds werd een eenlaags, rechthoekig gebouw opgetrokken met een zadeldak. De originele functie van het pand is onbekend. Het oorspronkelijke interieur vertoont geen sporen die op een woonbestemming wijzen. Daarentegen is de vrijwel compleet bewaarde kapconstructie wel met enige zorg afgewerkt.

In de negentiende eeuw wordt aan de oostzijde een aanbouw gerealiseerd van ongeveer dezelfde omvang als het oorspronkelijke pand. De topgevel, vermoedelijk een trapgevel, aan de noordzijde van het zestiende-eeuwse pand wordt daarbij verwijderd en een dakschild aangebracht. Vanwege de te grote overspanning worden bovendien halverwege het dakvlak extra gordingen aangebracht. Een deel van de originele samengestelde balklaag wordt vervangen. Tussen 2001 en 2008 is het dakschild aan de noordzijde weer verwijderd en is de situatie van zadeldak met topgevel teruggebracht. Dit werd in de bouwhistorische verkenning uit 2001 als aanbeveling meegegeven.

OMSCHRIJVING VAN HET BOUWHISTORIE MONUMENT

Het pand Papengas 4 bestaat uit een éénlaags hoofdgebouw met een langskap met zadeldak en een uitbreiding aan de achterzijde. Het hoofdhuis is in de zestiende eeuw gebouwd tegen de achtergevel van het huis Papengas 2/Lange Hezelstraat 42. Het huis bezit aan de zuidzijde dus geen eigen gevel. Van de linkerzijgevel(noord) is slechts het bovenste deel zichtbaar, aangezien het pand Papengas 6 hier tegenaan is gebouwd. De negentiende-eeuwse aanbouw aan de oostzijde is een rechthoekige ruimte waarbij de oostmuur licht geknikt is. De gehele ruimte verspringt iets naar het zuiden ten opzichte van de oorspronkelijke bouwmassa aan de Papengas.

De voorgevel is opgetrokken uit rode bakstenen, welke ooit witgepleisterd zijn geweest. De gevel bevat op de begane grond twee garagepoorten. De linker poort bestaat uit dubbele openslaande deuren met bovenlichten die met luiken zijn afgesloten. Hierboven is een tweedelig venster met luiken aanwezig. De rechter poort, toegevoegd in de tweede helft van de twintigste eeuw, bevat een openslaand deel en is verder in de gevel teruggelegen. Boven deze poort is een dichtgezette vensteropening zichtbaar. Net als de eerder en later genoemde vensters bevat dit venster houten kozijnen. Tussen de twee poorten is een klein venster aanwezig met een houten luik. Op de gevel zijn een aantal muurankers aanwezig die behoren bij de zestiende-eeuwse houtconstructie.

Vervolgvel

1

Uit het rapport van R. Glaudemans uit 2001 blijkt dat de begane grond oorspronkelijk uit één ruimte bestond met een samengestelde balklaag, verdeeld over vier balkvlakken. Later is een scheidingsmuur geplaatst. Opvallend is dat de tamelijk grove balklaag nooit is afgewerkt of geschilderd. De balklaag dateert uit de bouwtijd van het huis, in het tweede kwart van de zestiende eeuw. In 2001 waren ook nog een aantal originele kinderbinten aanwezig, waarbij onderdelen waren vernieuwd.

De zolder van het pand Papengas 4 bevat in 2001 een onbeschoten kap, waarvan de constructie dateert uit het tweede kwart van de zestiende eeuw. De oorspronkelijke kap is uitgevoerd met drie tussenbalkgebinten, waarvan de standbenen onder het korbeel voorzien zijn van een kapelletje. De windschoren zijn voor een groot deel verwijderd waardoor de constructie minder stabiel is geworden. De sporen zijn voorzien van dubbele hanehouten. Op de spantbenen, korbelen, tussenbalken en sporen zijn gekraste merken aangebracht. De lichte constructiewijze van de kap (zonder extra juk) bleek een probleem tijdens het afbreken van de topgevel en het aanbrengen van het dakschild aan de noordzijde in de negentiende eeuw. De sporenconstructie is daarbij gaan schranken, wat vervolgens ondervangen is door onder andere een windverband onder de sporen te bevestigen. In de dakconstructie zijn spijkergeraten van de oorspronkelijke beschieting zichtbaar. Hieruit valt te concluderen dat het dak oorspronkelijk met leien gedekt was.

In de borstwering aan de straatzijde is een bolkozijn met een profilering van rond 1600 aanwezig. Voor de negentiende-eeuwse aanbouw is aan de oostzijde de borstwering en een deel van het dakvlak verwijderd. De zuidgevel, welke gevormd wordt door de achtergevel van het pand Papengas 2/Lange Hezelstraat 42, is gemetseld in staand verband. Deze gevel is eerder gebouwd dan Papengas 4, zo blijkt uit de ingekapte inkassingen voor de flieringen en de windschoren. In de zuidgevel zelf zijn ankers aanwezig en een dichtgezet venster.

WAARDERING

Ondanks verbouwingen in de negentiende eeuw is de oorspronkelijke structuur van het pand Papengas 4, dat in opzet dateert uit het tweede kwart van de zestiende eeuw, goed bewaard gebleven. Vooral de uit ca. 1534 daterende kapconstructie was in 2001 vrijwel intact. Hier zijn dan ook veel bouwhistorische waarden aanwezig.

Vervolgvel

2

Bronnen:

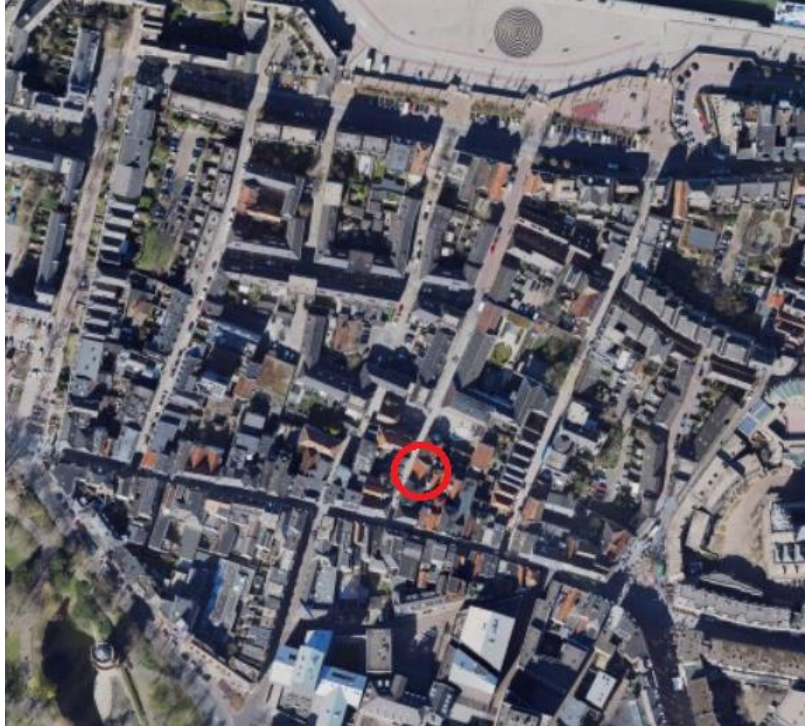
In 2022 heeft er geen bezoek aan Papengas 4 plaats kunnen vinden. Het rapport is opgesteld op basis van eerdere beschrijvingen en literatuur.

- Kadastrale minuut gemeente Nijmegen
- R. Glaudemans, *Nijmegen Papengas 4, bouwhistorische verkenning*, februari 2001.
- Topotijdreis.nl
- W. Bloemink (e.a.), *Verborgene Verleden, Bouwhistorie in Nijmegen*, Utrecht 2004.
- W. Uitterhoeve, B. Gunterman en R. Abma, *Nieuwe historische atlas van Nijmegen*, Nijmegen 2017.

Kadastrale tenaamstelling	30 december 2022
Kadastrale aanduiding	NMG00
Gemeente:	Nijmegen
Sectie:	C
Nummer(s):	6998

foto's op vervolgblad

Vervolgvel
3

Situering, afbeelding: Streetsmart, 2022.

Voorgevel Papengas 4, 2022.

Vervolgvel

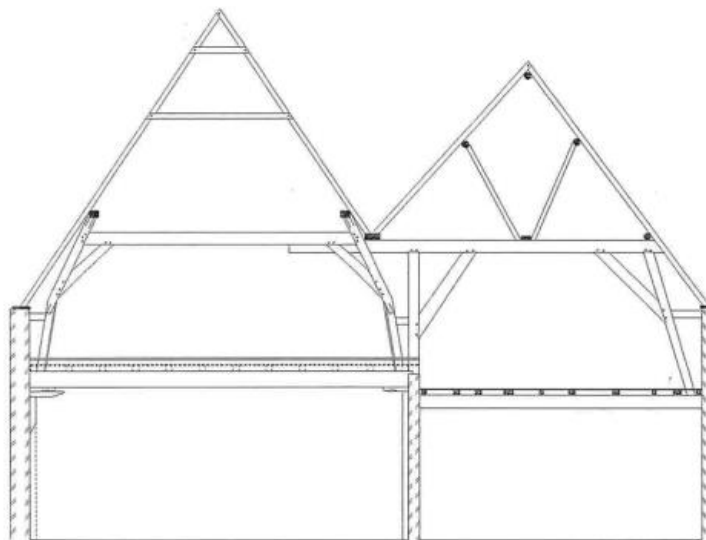
4

Papengas 6 met zichtbaar dakschild, 1975.

Papengas 6 met zichtbaar topgevel Papengas 4, 2022.

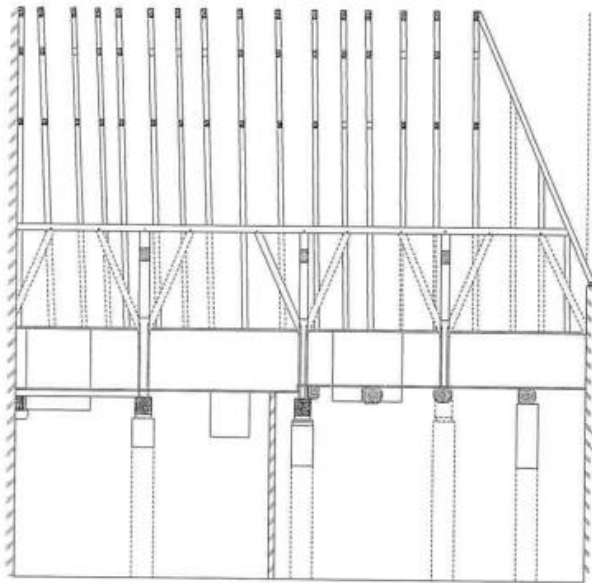

DWARSDOORSNEDE

0 4 meter

Dwarsdoorsnede van de kap, bouwhistorische verkenning, 2001.

Vervolgvel
5

LANGSDOORSNEDE

0 4 meter

Langsdoorsnede van de kap, bouwhistorische verkenning, 2001.

Overzicht van de zolder, bouwhistorische verkenning, 2001.

Vervolgvel
6

